

Financované
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Zbor väzenskej
a justičnej stráže

ŠANCA
NA NÁVRAT

ŠANCA NA NÁVRAT

Správa o pilotnom overovaní IAPSZ

doc. Mgr. Zuzana Fábry Lucká, PhD.

Mgr. Peter Mózeš, PhD.

Dokument odborného tímu

Národný projekt Šanca na návrat 2, Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže,
Bratislava, 2024

Zoznam skratiek a značiek

IAPSZ	Individuálny akčný plán sociálneho začlenenia
GR ZVJS	Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
NP ŠNN	Národný projekt „Šanca na návrat“
NP ŠNN 2	Národný projekt „Šanca na návrat“
PaMÚ	Probačný a mediačný úradník
PP	Podmienečné prepustenie
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚVTOS/ústav	Ústav na výkon trestu odňatia slobody
VTOS	Výkon trestu odňatia slobody
ZVJS/zbor	Zbor väzenskej a justičnej stráže

Zoznam tabuliek

Tabuľka	Odpovede v tabelárnom spracovaní
---------	----------------------------------

Individuálny akčný plán sociálneho začlenenia

Ako kľúčový digitálny nástroj pre naplnenie cieľov projektu bol v rámci implementácie NP ŠNN vyvinutý nástroj e-IAPSZ (digitalizovaná verzia Individuálneho akčného plánu sociálneho začlenenia). V tejto aplikácii môžu kolaboratívne spolupracovať zamestnanci a príslušníci ZVJS spolu so sociálnymi kurátormi, a to už počas výkonu trestu alebo po ňom. Predstavuje teda dôležitý nástroj na prepojenie penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti. Okrem základných údajov o klientovi ponúka napríklad možnosť definovania cieľov a sledovanie ich plnenia, analýzu silných a slabých stránok klienta, alebo zaraďovanie do resocializačných a výchovno-vzdelávacích programov. Nástroj e-IAPSZ bol pilotne testovaný od 3/2021 a následne v 05/2021 uvedený do praxe. V súčasnom období je naďalej aktívne využívaným nástrojom, s cieľom prenositeľnosti údajov. IAPSZ v súčasnosti vypracováva každému odsúdenému umiestnenému do výstupného oddielu psychológ, sociálny pracovník a sociálny kurátor-metodik.

Individuálny akčný plán sociálneho začlenenia je nástroj, ktorý identifikuje rôzne oblasti života klienta vo VTOS a zároveň patrí k nástrojom, podľa ktorých sa odsúdenej osobe určia intervencie vo VTOS.

Nástroj zaznamenáva:

1. Základné osobné údaje;
2. Analýzu silných a slabých stránok, príležitostí a ohrozenia v 7 oblastiach:
 - a) Správanie vo VTOS,
 - b) Rodina, vzťahy a komunita,
 - c) Bývanie,
 - d) Vzdelanie,
 - e) Zamestnanie,
 - f) Financie,
 - g) Voľný čas;
3. Riziká a dohľad;
4. Potreby a plán;
5. Programy (evidenciu absolvovaných programov, indikáciu vhodných programov);
6. Aktuálny stav;
7. Administráciu.

Za vypracovanie IAPSZ je zodpovedný odborný personál, ktorý určí odsúdenému podľa miery rizika a potrieb povinnú účasť v resocializačných a výchovných vzdelávacích programoch a taktiež účasť na informačno-poradenských službách. Pred samotným vypracovaním predloží sociálny pracovník/psychológ odsúdenej osobe na podpis „Súhlas dotknutej osoby so spracovaním osobných údajov“, ktorý je založený sociálnym pracovníkom do osobného spisu odsúdenej osoby vedenej na úseku/oddelení administratívy organizačno-právneho oddelenia ústavu. Fotokópia je odovzdaná sociálnemu kurátorovi-metodikovi do spisovej dokumentácie klienta. Pre úspešné zníženie recidívy a začlenenie odsúdenej osoby do spoločnosti po prepustení z VTOS je dôležité, aby v prípade potreby dostali pomoc v potrebných oblastiach čo najrýchlejšie a pokračovalo sa s intervenciami indikovanými vo VTOS. Tento dokument predstavuje istým spôsobom „most“ medzi VTOS a životom na slobode. V praktickej rovine ide o prepojenie výkonu trestu odňatia slobody s úradmi práce sociálnych vecí a rodiny. V priebehu pilotovania nástroja a jeho digitalizácie

vznikli postupne tri verzie dokumentu, pričom posledná tretia verzia bola digitalizovaná, výsledkom čoho je aplikácia na webovej platforme. Digitalizácia IAPSZ umožnila cez vytvorené prístupy prepojiť všetky úrady práce sociálnych vecí a rodiny na Slovensku s výkonmi trestu odňatia slobody, čo v konečnom dôsledku znamená, že v deň prepustenia klienta je IAPSZ automaticky pridelené (po súhlase klienta) konkrétnemu úradu práce, aby mohol v prípade potreby s prepustenou osobou začať čo najrýchlejšie pracovať

Cieľom je, aby pomáhajúci profesionáli pokračovali v začatých intervenciách aj po prepustení, k čomu im pomôže práve vytvorený IAPSZ.

Pilotné overovanie – prvá línia

Rešpektujúc tento cieľ, bola v rámci spolupráce odborného riešiteľského tímu NP ŠNN 2 a MS SR otvorená možnosť overiť využitie nástroja IAPSZ v praxi probačných a mediačných úradníkov (PaMÚ) v rámci pilotného overovania špecificky zameraná na Trenčiansky kraj.

Pilotné overovanie bolo koncipované do dvoch línií:

- v prvej línii bolo potrebné identifikovať, ktoré karty a údaje sú v praxi z pohľadu probačných a mediačných úradníkov využiteľné, a ktoré naopak nie.
- druhá línia (v ďalšej fáze pilotného overovania) bude zameraná už na priame prideľovanie konkrétnych prípadov.

Postup pilotného overovania:

1. identifikovať/určiť PaMÚ pôsobiacich v rámci Trenčianskeho kraja
2. vytvorenie prístupov pre PaMÚ (realizácia 14.10. 2024)
3. oboznámenie sa s nástrojom IAPSZ prostredníctvom online školenia, vedeného odborným pracovníkom NP ŠNN 2 (realizácia 15.10. 2024)
4. orientácia v jednotlivých kartách, oboznámenie sa s položkami IAPSZ (realizácia október – november 2024)
5. vytvorenie dotazníka, zameraného na pilotné hodnotenie funkčnosti práce s nástrojom IAPSZ (realizácia november 2024)
6. vyplnenie dotazníka pre PaMÚ (realizácia november 2024)
7. vyhodnotenie výsledkov dotazníka (realizácia november 2024)
8. plánovanie ďalších postupov (realizácia november 2024)

V rámci prvého kroku bola potrebná spolupráca s MS SR, smerujúca ku identifikácii konkrétnych PaMÚ. Do pilotného overovania sa zapojilo 9 PaMÚ, ktorým boli následne vytvorené prístupové kontá do nástroja IAPSZ. Napriek existencii video-tutoriálu, sme pre oboznámenie sa s funkcionalitami a jednotlivými kartami zorganizovali online školenie (15.10.2024), vedené odborným pracovníkom NP ŠNN 2, kde bol okrem informatívnej časti venovaný priestor aj diskusií a možným otázkam.

Pri riešení čo najlepšieho zacielenia bola v rámci nástroja IAPSZ vytvorená nová funkcionality – „prepustený na PP“, špecificky pre potreby prideľovania konkrétnych kariet PaMÚ.

Následne mali PaMÚ zaradení do okruhu pracovníkov dostatočný časový priestor pre oboznámenie sa s nástrojom a jednotlivými kartami. Priebežne prichádzalo ku konzultáciám ohľadom konkrétnych ťažkostí s orientáciou v jednotlivých kartách a údajoch IAPSZ.

Po vytvorení online dotazníka, zameraného na zisťovanie spätnej väzby s prvotným využívaním nástroja, bol 7.11.2024 dotazník sprístupnený PaMÚ zapojeným do pilotného overovania. Časový

priestor na vyplnenie bol ohraničený do 18.11.2024. Následne boli odpovede spracované a vyhodnotené.

Dotazník v prvej fáze pilotného overovania bol zameraný najmä na funkčnosť nástroja. Obsahoval nasledovné tematické okruhy otázok:

- funkčnosť nástroja
- rýchlosť nástroja
- hodnotenie procesu pridelenia
- identifikácia problémov s používaním
- relevantnosť údajov pre PaMÚ
- prerozdeľovanie klientov
- pripomienky/návrhy.

Z výsledkov dotazníkového spracovania vyplynulo, že v oblasti funkčnosti nástroja zapojení PaMÚ neidentifikovali problémy. Funkčnosť nástroja hodnotili ako veľmi dobrú a bezproblémovú.

Rýchlosť nástroja bola identifikovaná ako dostatočná, aj čo sa týka presunu medzi jednotlivými kartami klientov.

Hodnotenie procesu pridelenia bolo vzhľadom na obmedzenú pilotnú vzorku dostupných kariet klientov po obdobie prvého sledovania ako proces, ktorý vyžaduje adresnejšie zameranie prideľovania, resp. určenie postupu prideľovania tak, ako je to už v súčasnosti u pracovníkov ÚPSVaR – prideľovanie klientov prostredníctvom vedúceho pracovníka, ktorý má v systéme pridelené tieto konkrétne právomoci.

Identifikácia problémov s používaním bola v odpovediach spojená najmä so súčasným nastavením, kedy má nástroj pre pracovníkov PaMÚ naozaj iba náhľadovú formu – t.j. v nástroji nie je zatiaľ vytvorená možnosť vpisovania vlastných údajov.

Ako relevantné pre prax PaMÚ vyhodnotili karty Údaje o klientovi, SWOT analýza, Riziká a dohľad, Aktuálny stav. Zároveň v časti určenej pre komentáre uviedli aj konkrétne návrhy – napríklad do karty Aktuálny stav navrhujú vložiť časť, určenú pre konkrétne poznámky PaMÚ tak, ako je to v prípade pracovníkov ÚPSVaR. Rovnakú potrebu identifikovali aj pri karte Riziká a dohľad.

Tematický okruh zameraný na prerozdeľovanie klientov hodnotili PaMÚ najmä z hľadiska, či v budúcnosti bude prerozdeľovanie klientov aj v rámci nejakého kľúča – napríklad súvisiaceho s pracovným zaťažením konkrétneho PaMÚ, a tiež, či sa pri prideľovaní klientov bude prihliadať aj na predošlú skúsenosť PaMÚ s daným klientom.

Pripomienky ilustrujeme aj v tabelárnom spracovaní v priloženej Tabuľke.

	Funkčnosť nástroja IAPSZ	Rýchlosť nástroja IAPSZ	Hodnotenie procesu pridelenia IAPSZ	Problémy s používaním	Relevantnosť údajov pre prax PaMÚ	Pripomienky
1	veľmi dobrá	dostatočná	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	žiadne	Kartu Údaje o klientovi, SWOT analýza a potreby plán považujem za veľmi potrebné a relevantné pre prax PaMÚ.	zatiaľ sa k tomu neviem relevantne vyjadriť
2	bezproblémová	dostatočná	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	žiadne	PaMÚ momentálne môžu len „nahliadať“ do údajov uvedených u konkrétnych odsúdených, nie sú „spracovateľmi“, do budúcnosti by som navrhovala, aby túto kompetenciu mali, tak ako ňou disponujú pracovníci ÚPSVaR, a to za účelom doplnenia údajov, najmä v „kartách“ 1, RIZIKÁ a DOHĽAD a 2, AKTUÁLNY STAV, kde by mohli uviesť základné, stručné údaje ako napr. začiatok plynutia probačného dohľadu, resp. ochranného dohľadu, resp. nariadeného liečenia. Skutočne by išlo len o základné údaje, ktoré by zase mohli byť nápomocné napr. pracovníkom ÚPSVaR-ov.	Niektorí odsúdení, ktorí sú uvedení ako klienti v IAPSZ, ešte pred sprístupnením ich údajov PaMÚ v rámci tohto projektu, sa už nachádzali v evidencii konkrétneho PaMÚ, čiže mnohé údaje o klientovi si už zistili PaMÚ v rámci výkonných probácií. Z uvedeného dôvodu by som navrhovala, aby k sprístupneniu týchto údajov došlo ešte pred ich prepustením z VTOS, resp. krátko po ich prepustení.
3	bez technických problémov	rýchla reakcia	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	to, že je systém len k nahliadnutiu	údaje o klientovi, správy ÚPSVaR, analýza	možnosť vpísať do karty klienta, nakoľko sa niektoré údaje ním uvádzané nezhodujú so skutočnosťami zistenými pri pohovore s probačným úradníkom (napr. bydlisko)
4	funkčné, bez problémov	dostatočná	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	žiadne	Do karty Aktuálny stav by som uvítala možnosť doplniť informácie zo strany PaMÚ, bolo by možno vhodné z našej strany zaktualizovať súčasnú situáciu klienta, doplniť aktuálne č. OP, bydlisko, doplniť zamestnanie..	Možnosť PaMÚ aby mohol dopísať informácie napr. deň výkonu ochranného dohľadu, probačného dohľadu, prerušenie, uplynutie....
5	bezproblémová	rýchla reakcia	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	to, že je systém len k nahliadnutiu	V prípade, že mi pribudne klient, ktorý bude uvedený v IAPSZ, tak údaje ktoré sú teraz uvedené pri ostatných klientoch, budú pre mňa užitočné, hlavne čo sa týka bývania klienta, jeho rodinné väzby, zamestnanie, správanie vo VTOS, úkony robené počas výkonu	možnosť dopisovania mnou aktuálnych údajov o klientovi
6	bez technických problémov	dostatočná	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	žiadne	Swot, riziká a dohľad, potreby plán	nemám pripomienky
7	dobrá	primeraná	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	to, že je systém len k nahliadnutiu	Diagnostika klienta, Rodinná anamnéza	Zatiaľ nemám
8	bez technických problémov	rýchla reakcia	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	žiadne	Myslím, že program zaobchádzania a komunikácia odsúdeného so špecialistami, ktorí mu pomáhajú sa zaradiť po prepustení z VTOS	nemám pripomienky, pilotný program je prehľadný vo vzťahu k odsúdenej osobe
9	bezproblémová	dostatočná	obmedzený vzhľadom na malú pilotnú vzorku	žiadne	Všetky karty obsahujú o klientovi dôležité údaje, pre prax PaMÚ sú dôležité hlavne karty Aktuálny stav a Riziká a Dohľad	Nemám žiadne pripomienky

Tabuľka: Odpovede v tabelárnom spracovaní

Medzi dôležité okolnosti, ktoré sa pri prvom pilotnom overovaní vyskytli, patrí najmä obmedzenie súvisiace s pridelením kariet klientov na základe miestnej príslušnosti – napríklad klient, ktorý bol identifikovaný ako prípad spadajúci pod Trenčiansky kraj, sa dostavil k PaMÚ v rámci iného kraja. Tento fakt zároveň identifikujeme ako najvýraznejší limit, preto je potrebné sa v ďalšej fáze zamerať na celoslovenskú pôsobnosť s cieľom zvýšenia efektivity zacielenia nástroja. Pripomienky sa tiež týkali časového faktoru pridelenia prístupu ku konkrétnej karte – za nevyhnutný faktor PaMÚ považujú okamžité pridelenie karty ihneď po prepustení, aby neprichádzalo ku zdvojenému zisťovaniu relevantných skutočností o klientovi.

Záver

Správa o pilotnom overovaní bola spracovaná ako podklad pre návrh ďalších krokov overovania v rámci celoslovenskej pôsobnosti v kontexte zacielenia na potreby praxe probačných a mediačných úradníkov. Cieľom je sprístupniť používanie nástroja tak, ako je to v prípade sociálnych kurátorov (UPSVaR), so špecifickou úpravou na potreby praxe probácie a mediácie. V súčasnosti sa ďalšia fáza pilotovania bude zameriavať na rozšírenie pilotného overovania na ďalšie kraje v rámci Slovenskej republiky. Napriek tomuto záveru bola prvá fáza nevyhnutným opatrením, vzhľadom na odstránenie problémov súvisiacich s funkčnosťou a používaním nástroja, identifikáciou relevantných premenných a riešenia vzniku potreby samostatného priestoru pre PaMÚ, do ktorého bude mať možnosť aktívne zasahovať a vkladať relevantné údaje.